

THẾ TRẬN LÒNG DÂN TRONG SỰ NGHIỆP BẢO VỆ TỔ QUỐC TRONG TÌNH HÌNH MỚI

Trần Mong Nghi

Trung tâm Giáo dục Quốc phòng & An Ninh, Đại học Cần Thơ

Võ Phú Hữu

Khoa Khoa học Chính trị, Xã hội và Nhân văn, Đại học Cần Thơ

Tóm tắt: Trong bối cảnh thế giới biến động nhanh, cạnh tranh chiến lược giữa các cường quốc và gia tăng các thách thức an ninh phi truyền thống, việc củng cố “thế trận lòng dân” trong sự nghiệp bảo vệ Tổ quốc trở nên đặc biệt cấp bách. Thế trận lòng dân không chỉ là truyền thống quý báu của dân tộc Việt Nam mà còn là sức mạnh mềm, sức mạnh nội sinh bảo đảm cho nền quốc phòng toàn dân và an ninh nhân dân vững chắc. Tuy nhiên, sự phân hóa xã hội, thông tin sai lệch trên không gian mạng và biểu hiện suy giảm niềm tin xã hội đang đặt ra yêu cầu đổi mới công tác dân vận, tuyên truyền và giáo dục chính trị trong môi trường số. Bằng phương pháp nghiên cứu định tính, bài viết phân tích vai trò, thực trạng và đề xuất các giải pháp phát huy hiệu quả thế trận lòng dân trong bảo vệ Tổ quốc, hướng tới xây dựng khế ước chính trị – xã hội bền vững giữa Nhà nước và Nhân dân, bảo đảm an ninh, ổn định và phát triển bền vững trong tình hình mới.

Từ khóa: Thế trận lòng dân, quốc phòng toàn dân, an ninh nhân dân, niềm tin xã hội, an ninh phi truyền thống.

THE PEOPLE’S DEFENSE POSTURE IN NATIONAL DEFENSE IN THE NEW CONTEXT

Tran Mong Nghi

Center for National Defense and Security Education, Can Tho University

Vo Phu Huu

Faculty of Political, Social, and Human Sciences, Can Tho University

Abstract: In the context of rapid global transformations, strategic competition among major powers, and the increasing complexity of non-traditional security challenges, strengthening the “people’s defense posture” in national defense has become more urgent than ever. This posture is not only a proud tradition of the Vietnamese nation but also a source of soft power and internal strength that ensures the firmness of the all-people national defense and people’s security systems. However, growing social stratification, misinformation on cyberspace, and the decline of social trust have posed pressing demands for renewing public mobilization, communication, and political education in the digital environment. Using a qualitative research approach, this article analyzes the role, current situation, and proposes solutions to effectively enhance the people’s defense posture in safeguarding the Homeland—toward building a sustainable political-social covenant between the State and the People, thereby ensuring national security, stability, and sustainable development in the new context.

Keywords: People’s defense posture, all-people national defense, people’s security, social trust, non-traditional security.

Nhận bài: 22/08/2025

Phản biện: 22/09/2025

Duyệt đăng: 26/09/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Bước sang giai đoạn hiện nay, bối cảnh quốc tế và trong nước đang diễn biến nhanh chóng, phức tạp và khó dự báo, tạo ra những thách thức an ninh kiểu mới đối với sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa. Trên bình diện toàn cầu, cạnh tranh chiến lược giữa các nước lớn ngày càng gay gắt; các xung đột khu vực, chiến tranh công nghệ, khủng bố, biến đổi khí hậu, dịch bệnh toàn cầu và khủng hoảng năng lượng trở thành những vấn đề an ninh phi truyền thống có tác động lan tỏa sâu rộng.

Trong nước, quá trình chuyển đổi số và hội nhập quốc tế sâu rộng vừa mở ra cơ hội phát triển, vừa đặt ra những thách thức mới về tư tưởng, văn hóa và niềm tin xã hội. Không gian mạng trở thành “mặt trận mềm”, nơi các thế lực thù địch

đẩy mạnh “diễn biến hòa bình”, “phi chính trị hóa quân đội”, và xuyên tạc đường lối của Đảng, tác động trực tiếp đến “thế trận lòng dân” – yếu tố quyết định sức mạnh nội sinh và tính bền vững của nền quốc phòng toàn dân.

Bên cạnh đó, sự phân hóa xã hội, chênh lệch giàu nghèo, tâm lý thực dụng cùng với hiện tượng “môi niềm tin” ở một bộ phận người dân khiến vấn đề củng cố niềm tin chính trị, tăng cường đoàn kết dân tộc trở nên cấp bách.

Từ thực tiễn đó, câu hỏi được đặt ra là: Làm thế nào để củng cố và phát huy “thế trận lòng dân” như một trụ cột của sức mạnh quốc gia trong thời đại số và hội nhập quốc tế? Đây chính là vấn đề trung tâm mà bài viết hướng tới phân tích và lý giải.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Cơ sở lý luận và phương pháp nghiên cứu

Về mặt lý luận, khái niệm “thể trận lòng dân” được đặt trong mối quan hệ hữu cơ với nền quốc phòng toàn dân và nền an ninh nhân dân, tạo nên sức mạnh tổng hợp của nền quốc phòng toàn dân vững mạnh. Trong tư tưởng Hồ Chí Minh và đường lối của Đảng Cộng sản Việt Nam, nhân dân vừa là chủ thể, vừa là mục tiêu của sự nghiệp bảo vệ Tổ quốc. “Thể trận lòng dân” vì vậy không chỉ là niềm tin, sự gắn bó và đồng thuận chính trị giữa nhân dân với Đảng, Nhà nước, Quân đội, mà còn là nguồn sức mạnh mềm mang tính nội sinh, bảo đảm tính bền vững cho an ninh – quốc phòng quốc gia.

Theo quan điểm của chủ nghĩa Mác – Lênin, sức mạnh bảo vệ chế độ xã hội chủ nghĩa phải bắt nguồn từ sự thống nhất giữa cơ sở vật chất và cơ sở tinh thần, trong đó ý chí, niềm tin và nhận thức của quần chúng nhân dân là nền tảng tạo nên tính chính đáng và sức mạnh của nhà nước. Do đó, củng cố “thể trận lòng dân” chính là củng cố sự thống nhất giữa ý Đảng và lòng dân, giữa mục tiêu quốc gia và lợi ích nhân dân.

Bài viết sử dụng phương pháp nghiên cứu định tính với các cách tiếp cận: (1) *phân tích – tổng hợp tài liệu lý luận và chính sách*; (2) *nghiên cứu diễn ngôn và nội dung truyền thông chính trị – xã hội*; (3) *phỏng vấn chuyên gia và quan sát thực tiễn công tác dân vận, quốc phòng ở địa phương*.

Mục tiêu là lý giải bản chất, biểu hiện và động lực của “thể trận lòng dân” trong bối cảnh mới, từ đó đề xuất những định hướng và giải pháp mang tính khả thi, phù hợp với yêu cầu bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa trong thời đại số và hội nhập quốc tế.

2.2. Thực trạng và vai trò của “thể trận lòng dân” trong sự nghiệp bảo vệ tổ quốc hiện nay

2.2.1. Thực trạng xây dựng “thể trận lòng dân”

Trong những năm gần đây, “thể trận lòng dân” ở Việt Nam tiếp tục được củng cố và phát huy trên nhiều phương diện. Các chủ trương của Đảng như Chiến lược bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới (2023), Nghị quyết số 28-NQ/TW về xây dựng khu vực phòng thủ vững chắc, và Chiến lược quốc phòng Việt Nam đều nhấn mạnh yêu cầu “xây dựng thể trận lòng dân vững chắc làm nền tảng cho quốc phòng toàn dân”.

Công tác tuyên truyền, giáo dục chính trị, dân vận và quốc phòng toàn dân được đẩy mạnh; mối quan hệ “quân – dân” ngày càng gắn bó; phong trào Toàn dân bảo vệ an ninh Tổ quốc được triển khai sâu rộng, phát huy hiệu quả ở nhiều địa phương.

Đặc biệt, trong phòng chống thiên tai, dịch bệnh và phát triển kinh tế – xã hội, hình ảnh Quân đội nhân dân “vì nhân dân phục vụ” đã củng cố mạnh mẽ niềm tin của nhân dân vào Đảng và Nhà nước.

Tuy nhiên, bên cạnh những kết quả đạt được, vẫn còn tồn tại một số biểu hiện suy giảm lòng tin xã hội, đặc biệt trong không gian mạng. Các thế lực thù địch triệt để lợi dụng “diễn biến hòa bình”, thông tin sai lệch, xuyên tạc lịch sử, kích động ly khai tư tưởng và chia rẽ khối đại đoàn kết dân tộc.

Một bộ phận thanh niên, sinh viên còn thiếu hiểu biết về chính trị, thờ ơ với quốc phòng – an ninh, trong khi khoảng cách số và chênh lệch vùng miền khiến công tác dân vận, tuyên truyền gặp khó khăn.

2.2.2. Vai trò chiến lược của “thể trận lòng dân”

Trong sự nghiệp bảo vệ Tổ quốc, “thể trận lòng dân” đóng vai trò nền tảng chính trị – tinh thần và là trụ cột của sức mạnh quốc phòng toàn dân.

Trước hết, đây là nguồn lực mềm tạo nên sự đồng thuận xã hội, củng cố niềm tin và tính chính đáng của chế độ. Khi lòng dân vững, quốc gia có thể huy động được mọi tiềm năng của dân tộc cho mục tiêu phát triển và bảo vệ Tổ quốc.

Thứ hai, “thể trận lòng dân” là lá chắn tự nhiên trước các thách thức an ninh phi truyền thống: thông tin giả, tấn công mạng, khủng hoảng môi trường, dịch bệnh hay tác động của kinh tế toàn cầu. Lòng dân ổn định giúp giảm thiểu nguy cơ “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa” và tạo môi trường chính trị – xã hội an toàn, bền vững.

Cuối cùng, trong thời đại chuyển đổi số, “thể trận lòng dân” không chỉ là sức mạnh của lòng yêu nước mà còn là sức mạnh tri thức và niềm tin số hóa – thể hiện ở khả năng nhân dân tiếp nhận, phản biện và bảo vệ quan điểm chính trị đúng đắn của Đảng trong không gian mạng. Đây chính là chiều sâu mới của lòng dân trong thế kỷ XXI.

2.3. Giải pháp phát huy hiệu quả “thế trận lòng dân” trong tình hình mới

2.3.1. Tăng cường giáo dục – tuyên truyền chính trị, nâng cao nhận thức quốc phòng

Đổi mới nội dung và phương thức giáo dục lòng yêu nước, ý thức quốc phòng

Tích hợp giáo dục quốc phòng – an ninh vào chương trình chính khóa và ngoại khóa ở các cấp học, đặc biệt ở bậc đại học, gắn với chương trình giáo dục số

Sử dụng hình thức tương tác trực tuyến (e-learning, diễn đàn, webinar) để mở rộng phạm vi truyền đạt, hướng tới đối tượng thế hệ trẻ.

Liên kết với Luật Giáo dục Quốc phòng và An ninh (2019) để đảm bảo nội dung phù hợp và chính thống.

Đẩy mạnh tuyên truyền chủ quyền, bảo vệ Tổ quốc trên không gian mạng.

Xây dựng chiến lược tuyên truyền trên nền tảng số, mạng xã hội, truyền thông đa phương tiện.

Sử dụng các nền tảng như Zalo, Facebook, TikTok, YouTube để tiếp cận đa dạng đối tượng, đặc biệt là thế hệ trẻ.

Áp dụng các nguyên tắc tại Nghị định 72/2013/NĐ-CP (quy định quản lý, cung cấp, sử dụng dịch vụ internet và thông tin trên mạng) để đảm bảo quản trị nội dung số.

Phát triển chương trình giáo dục “quốc phòng toàn dân” kết hợp lý luận chính trị với kỹ năng số và phản biện

Xây dựng mô hình “Thế trận tri thức – lòng dân” trên nền tảng số, kết hợp diễn đàn trao đổi, khóa học trực tuyến.

Hướng dẫn sinh viên kỹ năng nhận diện thông tin sai lệch, xuyên tạc trên mạng, dựa trên Luật An ninh mạng (2018).

2.3.2. Củng cố niềm tin xã hội và nâng cao hiệu quả quản trị nhà nước

Minh bạch, công khai trong quản lý, điều hành

Thực hiện Nghị định 43/2011/NĐ-CP (về việc công khai thông tin của cơ quan nhà nước) và Luật Tiếp cận thông tin (2016).

Cung cấp dữ liệu công khai qua cổng thông tin điện tử, ứng dụng di động để người dân dễ dàng tra cứu.

Tăng cường đối thoại chính sách và dân chủ

Thực hiện Luật Tiếp công dân (2013) và Luật Khiếu nại, Tố cáo (2011) qua nền tảng tương tác trực tuyến.

Xây dựng kênh đối thoại trực tuyến để tiếp nhận ý kiến nhân dân về chính sách quốc phòng, an ninh.

Xây dựng cơ chế phản hồi nhanh

Ứng dụng hệ thống quản lý phản hồi trực tuyến (online feedback) để xử lý kịp thời các vấn đề xã hội.

Kết hợp với Luật Bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng (2010) trong việc giải quyết các khiếu nại liên quan đến an ninh, quốc phòng.

2.3.3. Ứng dụng công nghệ số trong củng cố thế trận lòng dân

Xây dựng hệ sinh thái thông tin số chính thống

Thiết lập cổng thông tin quốc gia về quốc phòng – an ninh, tích hợp các dữ liệu, thông tin chính thống, dễ tiếp cận.

Áp dụng Luật An toàn thông tin mạng (2015) để bảo vệ hệ thống khỏi tin giả, tin xấu.

Phát triển nền tảng tương tác trực tuyến giữa Nhà nước và nhân dân

Xây dựng ứng dụng “Dân vận số” (digital civic engagement platform) để hỗ trợ tương tác 24/7 giữa cơ quan nhà nước và người dân.

Kết hợp chatbot trí tuệ nhân tạo để trả lời nhanh các câu hỏi về quốc phòng – an ninh.

2.3.4. Củng cố mối quan hệ “quân – dân” trong nền quốc phòng toàn dân

Phong trào “Quân đội với nhân dân”

Tổ chức các chương trình tình nguyện, hỗ trợ dân sinh, phòng chống thiên tai, dịch bệnh, bảo vệ môi trường.

Áp dụng Chỉ thị 05-CT/TW (2016) của Bộ Chính trị về tăng cường giáo dục truyền thống, nâng cao bản lĩnh chính trị, kỹ năng quân sự cho cán bộ, chiến sĩ và nhân dân.

Huấn luyện và diễn tập gắn với nhân dân

Thực hiện huấn luyện kết hợp dân quân tự vệ, lực lượng dự bị động viên với chương trình giáo dục cộng đồng.

Tổ chức diễn tập khu vực có sự tham gia trực tiếp của người dân, nhằm tăng cường hiểu biết và trách nhiệm.

Cơ chế phối hợp liên ngành

Thiết lập cơ chế phối hợp giữa Bộ Quốc phòng, Bộ Công an, chính quyền địa phương và các tổ chức xã hội.

Xây dựng hệ thống “diễn đàn quốc phòng” trực tuyến, kết nối giữa Trung ương – địa phương – nhân dân.

(Bảng thể nội dung “Thế trận lòng dân” trong tình hình mới)

Giải pháp	Nội dung chính
1. Giáo dục – Tuyên truyền chính trị	- Đổi mới nội dung, phương thức giáo dục lý luận chính trị. - Tuyên truyền trên không gian mạng, tận dụng mạng xã hội, nền tảng số. - Xây dựng chương trình giáo dục “Quốc phòng toàn dân” tích hợp kiến thức quốc phòng, an ninh với kỹ năng số.
2. Củng cố niềm tin xã hội và quản trị nhà nước	- Đảm bảo minh bạch, công khai thông tin, chính sách. - Tổ chức đối thoại chính sách, dân chủ trực tuyến để tạo sự tham gia của nhân dân. - Xây dựng cơ chế phản hồi nhanh, kịp thời giải quyết kiến nghị.
3. Ứng dụng công nghệ số	- Phát triển hệ sinh thái thông tin số chính thống, dễ tiếp cận. - Xây dựng nền tảng tương tác trực tuyến “Dân vận số” để kết nối, lắng nghe và giải đáp nhu cầu người dân.
4. Củng cố mối quan hệ “Quân – dân”	- Phát động phong trào “Quân đội với nhân dân”. - Tổ chức huấn luyện, diễn tập kết hợp với nhân dân, nâng cao khả năng sẵn sàng chiến đấu. - Xây dựng cơ chế phối hợp liên ngành (sơ đồ hoá để minh họa).

(Bảng tổng hợp các văn bản pháp luật liên quan)

Giải pháp	Văn bản pháp luật
Giáo dục – Tuyên truyền	Luật Giáo dục Quốc phòng và An ninh (2019); Nghị định 72/2013/NĐ-CP; Luật An ninh mạng (2018)
Minh bạch và quản trị nhà nước	Luật Tiếp cận thông tin (2016); Nghị định 43/2011/NĐ-CP; Luật Tiếp công dân (2013); Luật Khiếu nại, tố cáo
Tuyên truyền trên không gian số	Luật An ninh mạng (2018); Nghị định 72/2013/NĐ-CP
Cơ chế phản hồi nhanh	Luật Bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng (2010)
Quan hệ quân – dân	Chỉ thị 05-CT/TW (2016); Luật Quốc phòng (2018); Luật Dân quân tự vệ (2019)

III. KẾT LUẬN

“Thế trận lòng dân” không chỉ là giá trị truyền thống của dân tộc Việt Nam mà còn là trụ cột chiến lược trong sự nghiệp bảo vệ Tổ quốc trong bối cảnh mới, khi thế giới đứng trước nhiều biến động phức tạp và thách thức an ninh phi truyền thống ngày càng gia tăng. Đây là nguồn sức mạnh mềm, nội sinh tạo ra sự thống nhất ý chí và hành động giữa Đảng, Nhà nước, Quân đội và nhân dân; đồng thời là yếu tố quyết định tính bền vững của quốc phòng toàn dân và an ninh nhân dân.

Việc xây dựng và phát huy thế trận này là mối khế ước chính trị – xã hội sâu sắc giữa Nhà nước và nhân dân, thể hiện qua niềm tin, trách nhiệm và sự đồng thuận của toàn xã hội. Trong tình hình mới, nhiệm vụ này đòi hỏi sự chủ động đổi mới công tác dân vận, tuyên truyền, giáo dục lòng yêu nước, củng cố niềm tin xã hội, đồng thời kết hợp chặt chẽ giữa quản trị nhà nước hiệu quả và ứng dụng công nghệ số. Chỉ khi toàn Đảng, toàn quân và toàn dân đồng tâm hiệp lực, “thế trận lòng dân” mới trở thành lá chắn vững chắc, bảo vệ Tổ quốc Việt Nam hòa bình, độc lập và phát triển bền vững.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Học viện Báo chí và Tuyên truyền. (2021). An ninh phi truyền thống và đấu tranh phòng chống các đe dọa an ninh phi truyền thống ở Việt Nam. Truy cập từ <https://www.studocu.vn/vn/document/hoc-vien-bao-chi-va-tuyen-truyen/xay-dung-dang/an-ninh-phi-truyen-thong-va-dau-tranh-phong-chong-cac-de-doa-an-ninh-phi-truyen-thong-o-viet-nam/27058800>
2. Học viện Báo chí và Tuyên truyền. (2023). Thông tin chuyên đề số 4/2023: An ninh phi truyền thống và những vấn đề đặt ra ở nước ta hiện nay. Truy cập từ <https://ajc.edu.vn/an-pham-thong-tin-chuyen-de/thong-tin-chuyen-de-so-42023-an-ninh-phi-truyen-thong-va-nhung-van-de-dat-ra-o-nuoc-ta-hien-nay-12589.htm>
3. Học viện Chính trị Công an Nhân dân. (2024). Xây dựng và phát huy "Thế trận lòng dân" trong nền quốc phòng toàn dân và nền an ninh nhân dân hiện nay. Truy cập từ <https://hvcsnd.edu.vn/xay-dung-va-phat-huy-the-tran-long-dan-trong-nen-quoc-phong-toan-dan-nen-an-ninh-nhan-dan-hien-nay-12625>
4. Học viện Chính trị Quốc gia Hồ Chí Minh. (2023). An ninh phi truyền thống, nhận dạng nguy cơ thách thức, định hướng giải pháp đảm bảo an ninh quốc gia trong tình hình hiện nay. Truy cập từ <https://hdl.vn/vi/nghien-cuu---trao-doi/an-ninh-phi-truyen-thong-nhan-dang-nguy-co-thach-thuc-dinh-huong-giai-phap-dam-bao-an-ninh-quoc-gia-trong-tinh-hinh-hien-nay.html>
5. Học viện Chính trị Quốc gia Hồ Chí Minh. (2024). Xây dựng và phát huy "Thế trận lòng dân" trong nền quốc phòng toàn dân và nền an ninh nhân dân hiện nay. Truy cập từ <https://vietnamhoinhap.vn/vi/xay-dung-va-phat-huy--the-tran-long-dan--trong-nen-quoc-phong-toan-dan--nen-an-ninh-nhan-dan-hien-nay-49802.htm>
6. Nhà xuất bản Chính trị quốc gia. (2023). Xây dựng "Thế trận lòng dân" trong sự nghiệp bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa. Truy cập từ https://stbook.vn/store_detail/xay-dung-the-tran-long-dan-trong-su-nghiep-bao-ve-to-quoc-viet-nam-xa-hoi-chu-nghia-sach-chuyen-khao-/1017
7. Trường Chính trị tỉnh Quảng Ngãi. (2023). Xây dựng thế trận lòng dân trên không gian mạng nhằm bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng. Truy cập từ <https://quangngaitv.vn/tao-the-tran-long-dan-vung-chac-tren-khong-gian-mang-1033636.html>
8. Trường Chính trị tỉnh. (2023). Xây dựng thế trận lòng dân trong giai đoạn hiện nay ở nước ta: Tạo sức đề kháng chống lại những luận điệu xuyên tạc, phản động của các thế lực thù địch. Truy cập từ <https://truongchinhtri.edu.vn/home/dau-tranh-bao-ve-nen-tang-tu-tuong-cua-dang/xay-dung-the-tran-long-dan-trong-giai-doan-hien-nay-o-nuoc-ta-tao-suc-de-khang-de-chong-lai-nhung-luan-dieu-xuyen-tac-phan-dong-cua-cac-the-luc-thu-dich-phan-dong-1969.html>
9. Tạp chí Giáo dục. (2023). Xây dựng nền quốc phòng toàn dân gắn với nền an ninh nhân dân vững mạnh, góp phần bảo vệ vững chắc Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa trong tình hình mới. Truy cập từ <https://tcgd.tapchigiaoduc.edu.vn/index.php/tapchi/article/download/710/464>